

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.— V oglašnem delu stane petitna enostolna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 43.

Sreda, 31. maja 1933.

Leto VIII.

Gospodarska vojna med Avstrijo in Jugoslavijo.

Radi uvoza prašičev.

Avstrijska vlada je nedavno izdala avstrijskim agrarcem na ljubo prepoved uvoza agrarnih pridelkov in prašičev iz Jugoslavije. Vlada je trdila, da je ukrep le začasen.

Avstrijska vlada je hotela ustreči domačim agrarcem, da bi utegnili svoje letošnje pridelke dražje prodati in so že prve dni tudi cene pridelkom, zlasti svinjskemu mesu, znatno poskočile. Ukrep vlade je umetno sredstvo v podporo navijanja cen, ker Avstrija s svojimi pridelki itak ne more kriti domačih potreb. Važnejše je pa vprašanje s stališča avstrijske zunanje trgovine. Jugoslavija je kot kupovalec avstrijskega blaga na tretjem mestu. Če ta kupec odpade, utegnejo predvsem poskočiti cene življskim potrebščinam v Avstriji in ker ni več dobrega kupca za avstrijske industrijske izdelke (tudi papir, knjige, revije), utegne biti ogrožena avstrijska industrija.

Iz teh razlogov je proti ukrepu avstrijske vlade takoj protestirala industrijska zbornica in večina časopisistov obsoja tako gospodarsko politiko. »Arbeiter-Zeitung« pravi, da gre zopet za nespametno »prašičjo vojno« z Jugoslavijo, ki bo v sedanjem času za Avstrijo prav malo dobrodošla.

Naše stališče je, da je potrebno med sosednjimi državami, torej tudi med Jugoslavijo in Avstrijo, čim tesnejše gospodarsko sodelovanje. Do tega prepričanja in z ozirom na domači odpor ter represalije s te strani se avstrijska vlada že bavi z načrtom, da svoj ukrep omili in končno popolnoma revidira.

Kitajska brez moči.

Japonska diktira mir.

Vojne med Kitajsko in Japonsko bo konec. Sklenjeno je premirje. Japonci so zasedli tartarski del Pekinga. Premirje je sklenjeno na vpliv Anglije s soglasjem Čankajševke vlade v Nankingu. S premirjem pa niso zadovoljni nacionalisti in kantonska vlada, ki se pripravlja na nadaljnjo obrambo Kitajske. Najvidnejši politik Kitajske Čankajšek pa je že uvidel, da je treba napraviti sporazum z Japonsko, ker sicer Kitajska nima obstoja.

Japonska zahteva, da se poleg Mandžurije osnuje na oni strani kitajskega zida še ena država, ki bo imela Japoncem prijazno vlado.

Na Kitajskem nastopajo povsem anarhične razmere, ki so pripravne za državljansko vojno. V tem primeru bo po eventualnem sklepu miru z Japonci pacificiral Čankajšek ostalo Kitajsko s pomočjo japonske vojske, kar bo pomenilo, da je Kitajska postala gospodarski, če že ne politični sestavni del Japonske. Namen Japonske bo s tem dosežen.

Komunistična stranka v Avstriji je razpuščena. Avstrijska vlada je razpustila komunistično stranko. Politične potrebe za ta ukrep ni bilo, pač pa je to vlada storila iz politične oportunitete, ker je razpustila že fašistično stranko. Premeteni mali Dollfuss zavija vratove na umetniški način.

Črni oblaki nad razorožitveno konferenco.

Henderson strahuje konferenco v Ženevi.

Atmosfera na razorožitveni konferenci v Ženevi ni povoljna. Deloma povzroča nezaupanje pakt štirih velesil, glavno vprašanje pa je, ali naj se izvede razorožitev na kopnem in na morju, ali le na kopnem. Dne 12. junija prične zborovati svetovna gospodarska konferenca v Londonu. Do tedaj bi diplomati radi dosegli v Ženevi očividni uspeh.

Ker se na morju ne marata razorožiti Anglija in Zedinjene države, naj bi se prvotno obravnavalo vprašanje razorožitve na kopnem in v zraku.

šanje razorožitve na kopnem in v zraku.

Henderson pravi, da bo borba te dni v tem, da se dokaže, da sta varnost in razorožitev v medsebojni zvezi. — Glede enakopravnosti v oborožitvi pa naj reši vprašanje začasno četvorica velesil, ki bo pakt sprejela.

Obravnavala naj bi se najprej le razorožitev na kopnem in v zraku, vprašanje varnosti in pomorske razorožitve pa naj bi se odgodilo, da se doseže vsaj prvi dejanski uspeh.

V varstvo demokratičnega sistema.

Mere čehoslovaškega parlamenta.

Čehoslovaški parlament je odobril novi poslovnik parlamenta v obeh čitanjih. Poročevalec dr. Stransky je izjavil, da gre za izgraditev in varstvo demokratičnega sistema vlada-vine. V dobri diktatur demokracija ne izhaja z običajnimi pomočki. Demokracija ima dolžnost samoobrambe v tem, da porablja proti protidemokratskim strankam protidemokratska sredstva.

Posebno važna je določba, da ima v slučaju, da parlament izgubi predstvedstvo iz kakršnegakoli vzroka, vladni šef dolžnost, sklicati parlament najkasneje v šestih mesecih, da izvoli novo predstvedstvo.

Ta določba je priznanje k demokraciji, ki je posebno sedaj potrebna, ko izpodkopavajo demokracijo in nje avtoriteto razni prevrati v sosednjih deželah.

Načrt za novo avstrijsko ustavo.

Zmeda postaja vse večja.

Načrt za avstrijsko novo zvezno ustavo je skoraj dodelan. Predložen bo vladnim strankam v pregled in potem končno urejen.

Po novi ustavi bosta obstojali dve zbornici, prva zbornica, v katero bo imenoval zvezni predsednik deset članov; druga pa bo štela sto

članov, v katero bodo volili svoje zastopnike stanovi.

Kako misli kancler Dollfuss novo ustavo uveljaviti, še ni gotovo. V parlamentu ne bo potrebne večine, z diktatom je prehuda kršitev pri-sega na ustavo, s plebiscitom je pa silno negotova stvar.

Japonsko delavstvo in mednarodna organizacija dela.

Kljub izstopu iz Društva narodov ostane Japonska začlanjena pri Mednarodnem uradu dela.

Mednarodni urad dela poroča: Načelstvo japonskega strokovnega kongresa je dne 25. februarja zborovalo v Tokiju, da se posvetuje glede izstopa Japonske iz Društva narodov. Sprejet je bil soglasno sklep, v katerem japonski delavci povdarjajo, da bi obžalovali izstop Japonske iz Društva narodov. Zlasti bi izstop iz mednarodne organizacije dela bil za ja-

ponsko delavstvo veliko presenečenje in za industrijski razvoj dežele škodljiv. Med tem je japonska vlada izvršila izstop iz Društva narodov. Vladni zastopnik Japonske je pa na zadnji seji upravnega sveta mednarodnega urada dela sporočil, da Japonska v mednarodnem uradu dela ostane ter polaga največjo važnost na nadaljnje sodelovanje.

Proti ukinitvi ustavnega sodišča v Avstriji.

Protest socialne demokracije.

Parlamentarni klub socialno-demokratskih poslancev in zveznih svetnikov je izdal oster protest proti ukinitvi ustavnega sodišča.

Izpremembe glede ustavnega sodišča se smejo izvesti le z ustavnim zakonom, ne pa z naredbo. Če so krščansko-socialni člani izstopili, je nezakonito, če se odreka ostalim članom pravica izvajanja sodnega poslovanja. S takim postopkom se odstranjuje ovire, ki v smislu ustave določajo delokrog vlade.

Protest proti gorenji naredbi je sklenila tudi štajerska deželna vlada.

Kaos na nemških vseučiliščih.

Pruski naučni minister je izdal odlok, v katerem pravi, da neopravičene osebe ne smejo odpuščati visokošolskih profesorjev, učiteljev, uradnikov in nameščencev. Minister javlja oblastem, da so ti odpusti brez njegove odobritve neveljavni.

Kaos vlada torej v javnih zavodih, v najvišjih učiliščih. Kakšne morajo biti razmere v privatnem življenju?

Carinsko premirje. V svetu Društva narodov v Ženevi so obravnavali Rooseveltov predlog, da naj se med svetovno gospodarsko konferenco izvaja carinsko premirje. Zastopniki držav, ki so bili na seji, so predlog sprejeli, izvzemši carinska pogajanja, ki so v teku.

Živko Topalović:

Ali naj poizkusimo obnoviti politično delo?

(Konec.)

Ali so mogli delavci prekrižati roke po 6. januarju, zapustiti svoje strokovne organizacije ter iti na nogometno igrišče iz protesta zato, ker ni obstajala socialistična stranka? Ali jim strokovne organizacije niso potrebne v borbi za vsakdanji kruh? Ali je bilo treba delavcem zavreči skromni strokovni — protikapitalistični tisk in čitati grenki meščanski tisk zato, ker niso mogli imeti borbeno socialističnega? Ali je bilo pametno, razgnati delavske pevske zборе, prosvetna društva, gledališča, godbene odseke — zato, ker se ne sme peti internacionala in drugi bojeviti komadi? Ali ne bi bilo bolje, pustiti delavce v meščanska in zabavna društva? Ali ni bilo najvažnejše, da očuvamo edinstvo, obdržimo zbirališča za pritegnitev mladine, ne dopuščamo razbitja, demoralizacije posameznika in množice?

Delavcem je strokovna organizacija potrebna vsak dan. Ako mu je ne damo mi, četudi le v duhovni in skromni obliki, bodo odšli v sindikat meščanske ali verske ideologije.

Delavec potrebuje delavsko družbo, duhovne zaposlitve po težkem delu. Če mu je ne damo mi, si jo bo poiskal v udruženjih meščanske ideologije.

Zakaj žolto gibanje kljub vsem naporom in velikim denarnim žrtvam ni moglo uspeti? Zato, ker smo mi ohranili v edinstvu aktivni del, srce in mozeg našega delavskega razreda, ki ga žolti nikakor ne privlači. Ali je izguba, če smo ohranili in povečali imovino socialističnega gibanja? Ali je izguba, če smo ohranili in pomnožili tisk? Ali je izguba, če smo pridobili nekoliko novih generacij omladine in obvarovali neprekinjeni razvoj za bodočnost?

Ali nismo s poštenim delom kot socialisti z delavci in za delavce čuvali socialno-politične pridobitve? Ali nismo sploh storili vsega za bodočnost socialističnega gibanja?

Mi smo služili svojim idealom: socializmu in delavskemu razredu v naši deželi. Mi nismo služili režimu. To je danes tako jasno, da se vse klevete izpreminjajo v nič.

Rezultati tega poštenega in pametnega dela se danes vidijo. Kaj pravijo danes komunisti, ki so nas štiri leta napadali kot izdajalce in sluge režima?

Komunistični organ v inozemstvu »Proleter« priobčuje z dne 1. januarja 1933 svojim pristašem naslednje sklepe komunistične internacionale:

»V temelju je nepravilno, če sodrug H. U. poziva komuniste, da izstopijo iz reformističnih strokovnih organizacij... Komunistična stranka mora biti nerazdružljivo povezana z delavskim razredom in njegovim vsakodnevnim bojem. Ob današnjih razmerah moramo za udejstvovanje izkoristiti vsako, čeprav najmanjšo možnost za legalno delovanje, združevanje in gibanje delavcev v borbi. Sicer se mi odločimo od delavcev in postanemo sekta. Delo v reformističnih strokovnih organizacijah je danes najvažnejša, ali tudi najtežja od teh možnosti. Odklanjanje tega dela pomeni izogibanje njegovim težkočam... Komunisti so dolžni, da množicam pojasnjujejo, da je vsako čakanje na osvobodjenje, na neko pomoč od zunaj, ali čakanje na vojno, ki bo oslabilila sile režima in s tem olajšala njegovo rušenje, dejansko le direktna pomoč režimu.

Borbo je treba voditi sedaj in ne čakati nekega osvobodilca ali dneva obračuna. Režim se ne more premagati s čakanjem, marveč z razvijanjem vsakdanjih borb za kos kruha, za dno itd. Vse vrste pasivnega čakanja na neki »maščevalni« dan, ki bo nadomestila in naenkrat izbruhnil, pomaga samo režimu. Ni uspeha brez vsakdanjih in podrobnih borb, ki so edina in glavna pot, ki vodi k odrešitvi. Kdor je po besedah za veliko akcijo množic in na delu proti podrobnim in konkretnim akcijam sedaj, ta danes jasno dokazuje, da je proti izpremembi režima...

Sedaj torej komunisti javno priznavajo, da je naše delo pošteno delo z delavskimi množicami in za te množice edino pametna in edino koristna pot. Sedaj tudi oni hočejo, da se v to delo vmešajo, da bi napeljali vodo na svoj mlin. To pričakovanje jih bo pa prevarilo. Za svoje politične eksperimente naj oni ustvarjajo svoje politično gibanje. V naših strokovnih organizacijah ne bomo trpeli nikakega nesindikalnega vodstva in ne ustvarjanja celic. Delavci danes nikakor ne marajo trpeti v svojih organizacijah črvojedstva.

Toda važno je danes, da komunisti javno priznavajo, da je z življenjskimi izkušnjami dokazano, da smo bili edino mi na dobri poti, ker nismo prekinili svoje zveze z delavskim razredom in ker smo brez ozira na meščansko blatenje z desne in puntarsko-komunistično z leve šli po oni široki poti, ki jo je zgodovina trasirala socializmu. Ni zaman rekel stari Adler: Rajši zavestno grešim z delavci, kakor da imam prav proti delavcem.

Izpočetka sem rekel, da ima danes naše gibanje in naš delavski razred potrebo po razširjenju svojega delovanja na političnem polju ter po dvigu svojega pomena in vpliva v državi. Napravimo poizkus, da zadovoljimo svojo potrebo po političnem udejstvovanju, če je to mogoče, vendar pa, da pri tem ostanemo v okviru našega osnovnega bistva. Zakaj, moremo mi politično delati samo tako, da se vidi, da smo nasprotniki kapitalističnega družabnega sistema eksploatacije; da smo nasprotniki razrednih in političnih neenakosti; da smo boritelji za široko kulturo množic, za svobodo in enakost, za demokracijo, za mednarodni mir in mednarodno bratstvo delavstva.

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanju, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjic. — Uprava.

„Prebujeni Nemci.“

Nekoliko značajnih sličic iz »Tretjega cesarstva«.

(Konec)

Ogromna stavba. Po dolgih hodnikih se vlačijo legije aretirancev v nepretrganih vrstah. Z vseh strani prihajajo policijski avtomobili z aretiranci. Stražniki, oboroženi do zob, stražijo aretirance, ki na beg niti ne mislijo. Policija odpusti okroglo polovico teh »srečnežev«, kadar druge »tlačci« v zapor. Vsak hip odhajata po dva stražnika, ali sama ali spremljata aretirance in se po izvršeni preiskavi takoj vrnejo z različnimi zaplenjenimi letaki, brošurami, knjigami in pisalnimi stroji. Vlačijo ogromne kovčke, ki so polni knjig in spisov. Eden izmed aretirancev pravi:

»Da, radi posesti pisalnega stroja se dobi danes v »prebujeni Nemčiji« najmanj tri mesece ječe!«

Opazujem hodnik, v katerem se nahajam. Povsod, kjerkoli jo je bilo mogoče zatakniti, visi papirnata zastava s Hakenkreuzem. To sem opazil pozneje povsod.

Okrog pete ure zjutraj sem vendarle prišel na vrsto, da me zaslišijo. Dal sem na zapisnik vse, kaj se je zgodilo z menoj. Zahtevam, da se me takoj izpusti na svobodo. Uradnik, ki me je zasliševal, je bil obzirev in prilazen. Opravičeval se je, da ni odločilen v tem, da bi me izpustil, ker sem ovaden, da sem jugoslovanski komunist. Taka stvar pa spada v inozemski politični odsek, kjer sedaj ni nikogar. Prišel bom na vrsto še le okoli polne, a med tem moram v zapor, da se »odpočijem in napišem«. Zaman sem ga prepričeval, da sem pripravljen tudi sam priti prostovoljno na vsako zasliševanje.

S še dvajsetimi aretiranci me odvedejo v zapor. Cela trdnjava. Pri glavnih

Doma in po svetu.

O zblizanju Male antante z Rusijo se zadnji čas vedno več piše. Kot protitež nameravanemu paktu štirih zapadnih velesil, ki nosi v sebi revizionistično tendenco na škodo nasledstvenih držav, naj bi vse tri države male zveze, Poljska in Rusija tvorile blok vzhodnih, povečini slovanskih držav, ki bi s svojim ogromnim prostranstvom in s svojimi 270 milijoni prebivalci nudil kot nepremagljiva sila zadostno garancijo za mir v vzhodni Evropi, in ideja panslavizma bi zadobila meso in kri. Zagovorniki te sicer zelo pametne ideje vedo povedati, da se je Rusija že preorientirala in da je kar čez noč zavrnila svoj dosednji internacionalizem in odkrila zopet svojo slovansko žilico.

Išel je pravilnik o delavcih v državni prometni službi. Čitamo, da je novi pravilnik dober, ker je obsežen in vsebuje vse določbe, ne da bi bilo treba iskati katere v zakonih. Prednost je tudi, da more delavec dobo za odsluženi čas odkupiti s plačevanjem posebnih prispevkov za prejšnja leta v obrokih. Prednost novega pravilnika pa ni, da znižuje dajatve. To ni prednost in morda odtehta vse druge prednosti, ker je preskrba prometnih vpokojencev že sedaj nezadostna.

Nova pravila Osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Minister socialne politike in narodnega zdravja je dne 27. maja 1933 potrdil predložena pravila našega osrednjega centralnega zavarovanja. Izprememba pravil je izvršena v okviru zakona iz leta 1922, ki pa se nanaša le na malenkostne zadeve avtonomije, predvsem v personalnih zadevah. V pravilih je določeno, da naj bi posamezni okrožni uradi šteli najmanj 20.000 članov, kar pomeni, da obstoja tendenca, da se manjše okrožne urade razpusti in s tem zmanjša število samoupravnih organov. Pri okrožnih uradih se osnujejo posebni rezervni fond. Polovica prebitka (bolniškega zavarovanja) gre v rezervni fond, polovica se pa lahko porabi za splošno kritje primanjkljajev. Okrožni urad, ki bi z rezervnim fondom ne mogel kriti primanjkljaja, mora zvišati prispevke. Definitivne nameščenice namešča na predlog Osrednjega urada, začasne pa okrožni uradi sami. Okrožni uradi smejo tudi sami razpolagati z večjim zneskom za razne nabave.

Kaj pa je tebe treba bilo? »Delavska Pravica« z dne 24. t. m. piše iz Avstrije: »Potem, ko se je parlament izločil, je dr. Dollfussova vlada takoj uredila praznovanje nedelj in praznikov, čemur so vedno nasprotovali marksisti (?) in liberalci.

Marksisti sedaj agitirajo proti novi uredbi s tem, da pomeni to znižanje prejemkov za delavca! Kakšna demagogija! (?) — Ker je uredil dr. Dollfuss še nekatere druge reči v prid delavstva po predlogu krščanske strokovne organizacije (Katere reči neki, da jih z debelimi črkami ne navedete? Op. ur.), ima ta v njegovo vlado popolno zaupanje in mu je izrekla zaupnico. — Dobro, da je »Pravica« povedala kaj misli in pokazala svojo pravo barvo. Si jo je treba zapomniti, da je kdaj ne bo spet spremenila.

Vekoslav Spinčič umrl. Na Sušaku je umrl vpokojeni profesor Vekoslav Spinčič. Rojen je bil 23. oktobra 1848 pri Kastavu. Pokojnik je bil nacionalni borec-duhovnik, duhovniški državni poslanec in nekaj časa tudi član narodnega predstavništva v Beogradu.

Ljubljanski velesejem. Med mnogimi našimi gospodarskimi ustanovami ima zelo veliko vlogo za napredek domače industrije, obrti in trgovine Ljubljanski velesejem, ki je že dokončal 12 let svojega plodonosnega dela za naše narodno gospodarstvo. Letos bo prirejen XIII. Ljubljanski velesejem od 3. do 12. junija. Razstavnih prostorov so že zasedeni po tverkah najrazličnejših panog. Tako bo tudi ta velesejem navzlic težkim časom najvernejša slika ekonomskega stanja naše države in najkompetentnejše merilo pulziranja vseh gospodarskih panog naše države. Močna udeležba našega gospodarstva na tem velesejmu je ponoven dokaz, kakšna važnost se polaga na Ljubljanski velesejem in kako je upoštevan. Velesejem bo obsegal v glavnem sledeče: strojna in kovinska industrija, fina mehanika. Radio in elektrotehnika. Bicikli, vozovi. Lesna industrija, korbartvo, ščetarstvo, igrače. Klobuki, čipke. Krzno. Papir in pisarniške potrebščine. Kemična industrija in industrija živil. Razno. Specijalne razstave: pohištvo, poljedelski stroji, tekstilno blago, usnje in konfekcija usnja, perutnina in kunci, razstava fotografskih potrebščin, tujski promet Dolenjska, živali in rastlinstvo v stanovanju, razstava društva aranžerjev izložb. Razstava male obrti. Posetniki imajo na podlagi sejemске legitimacije polovično vožnjo na železnici. Legitimacije se dobe pri vseh večjih denarnih zavodih, župnih in občinskih uradih, podružnicah Kmetijske družbe, biletarnah Putnika in večjih postajah v Dravski banovini.

Dollfuss hoče izstradati Dunaj. Finančni referent dunajskega občinskega sveta sodrug dr. Danneberg je poročal na seji soc. dem. kluba dunajskega občinskega sveta, da se nahaja občina v težkem finančnem položaju. Avstrijska vlada je s svojimi naredbami (protizakonito!) odvzela občini okoli 30 milijonov šilingov (okoli 250 milijonov Din) prejemkov in jih porablja v namene centralne vlade. Občina je zaradi tega hotela najeti posojilo, toda vlada ne da dovoljenja. Delovanje občine se bo moralo zaradi tega jako omejiti.

Nemški begunci v Franciji. Doslej je pribežalo iz Nemčije čez mejo v Francijo nad 35.000 oseb in še vedno prihajajo. Lepa je nemška domovina!

vhodni strojne puške. Odpirajo se težka vrata in se takoj zopet zapro za nami. Moram oddati vse stvari, tudi denar, samo cigarete mi puste.

Sprejel nas je ključar:

Tretja telesna preiskava.

Za zidovi ječe.

Zapor. Ogromen zapor z desetimi okni, zamreženimi z debelimi rešetkami. V zaporu gore noč in dan tri velike žarnice. Natlačen je zapor... Okrog 150 aretirancev, starih od 10 do 60 let. Ko smo vstopili, nas pozdravlja enoglasno pozdrav, ki izzveni kljubovalno:

»Rot Front!«

Ta pozdrav se ponavlja, kadarkoli kakov aretiranec vstopi ali odide. Zapor je kurjen s centralno kurjavo. Neznosna vročina. Vročina v zaporu se kajpada ne more regulirati. Vsak dobi dve vojaški odeji, na katerih leži. Zjutraj, ob pol šestih, je »Tagwache«. Vsak mora vstati, se obleči in umiti. Iz zapora vodijo vrata v umivalnico in v stranišče z 8 angleškimi kloseti in pisoarjem ter umivalniki. Ob pol sedmih je zajtrk: črna sladna kava brez sladkorja in 25 dkg kruha. Vsak mora pri tej priliki oddati svoje odeje zložene, katere zopet dobi zvečer nazaj. Vsak novodošlec se mora po zajtrku okopati pod vročim tušem. Kopata se skupaj dva in dva pod 8 tuši in vsak par dobi čisto obrisačo in milo. Stražnik pregleduje perilo, če ni v njem mrčesa. Ob pol 12. uri je obed. Velika posoda sočivja s koščkom kruha. S porcijo sočivja bi se jih lahko najedlo dvoje, vendar vsak pusti nad polovico. Ob pol 6. uri je večerja z enakimi porcijami.

Od 8. ure zjutraj se neprestano odpirajo vrata. Aretirance vodijo posamezno ali v malih skupinah na zasliševanje, bodisi pred »Schnellrichterje«, bodisi v Moabit

(kaznilnico). Zopet se celo noč vrata odpirajo, ker sprejema celica vedno nove stanovalce.

Okrog 3. ure popoldne se je zaklicalo pri vratih tudi moje ime.

»No, sedaj bom vendarle enkrat spuščen na svobodo.«

Prevaril sem se.

Za čas aretacije so preiskali moje stanovanje — pozneje sem videl — prav temeljito. Na mizi pred uradnikom leži moj pisalni stroj in moji novinarski zapiski ter članki. Zopet zasliševanje.

Zaman protestiram. Ne dovolijo niti, da bi koga obvestil o aretaciji. Torej — nazaj v zapor. Pri mojem odhodu je rekel uradnik:

»Dali mu bomo pet let, a nato ga izženemo tja, odkoder je prišel. Ali naj gre v Rusijo?«

Sobota zvečer je... Zunaj igrajo godbe, razlegajo se navdušeni vzkliki »prebujeni Nemci« in ti vzkliki silijo v naš zapor. Bakljada gre po ulicah. Hakenkreutzerske zastave vihrajo.

Okrog 3. ure zjutraj so zaprasketale v majem dvorišču okrog zapora karabinke. Najmanj 50 strelcev eden za drugim. Razlegal se je tuintam stok.

Nedelja se je vlekla z vso neizvestnostjo v brezkončnost. Policija je uradovala ta dan, kakor vse druge dneve, s polno paro...

Novi aretiranci prihajajo, drugi zopet odhajajo. Zvečer pa je zopet iz ulice prodiral v zapor vrisk veselja in slavlja.

Pred odpravo v Moabit.

Zjutraj so nas premestili v drug, manjši prostor. Sosedanji zapor je samo »Wanderhalle«, torej nekaka »dvorana za prehodnike«.

Stalin se bo sprijaznil z opozicijo. Iz Moskve poročajo v Pariz, da se hoče Stalin sprijazniti z opozicijo. Zinovjev in Kamenjev sta že preklicala svoje zmote. Isto utegneta storiti Tomskij in Sirzov. K Trockemu, ki se nahaja v Carigradu pa je Stalin poslal posebnega poslanca.

Kongres Pen-klubov v Dubrovniku

opravičuje vsa pričakovanja, ki so se stavila vanj. Duh demokracije in nacionalistične reakcije, ki danes deli Evropo v dva tabora, je tudi na tem kongresu internacionale duhov prišel do vidnega izraza: tudi tu si oba tabora stojita nepomirljivo nasproti; z zadovoljstvom pa lahko ugotovimo, da je zaenkrat še duh demokracije v veliki večini. Nemške književnike so zastopali trije delegati dosedaj še neznanega slovesa, ki jih je imenovala in poslala Hitlerjeva vlada. Prejšnji nemški Pen-klub je nacionalistična vlada »izravnala«, izključila je iz njega vse člane svetovnega slovesa in ga dopolnila z nacionalističnimi konjunkturisti. Zato so upravičeno nekateri inozemski delegati načeli vprašanje, da-li imajo ti trije po Hitlerju poslani nacionalni socialisti pravico zastopati nemško književnost, če jih niso nemški književniki izvolili. Na kongres je prispel kot gost tudi član prejšnjega nemškega Pen-kluba, Ernst Toller, ki je zastopal emigrirane nemške književnike. Oni trije nacionalni socialisti so protestirali proti temu, da bi se Tollerju dala beseda, na kar se pa predsednik Wels ni oziral ter so potem oni trije užaljeno zapustili kongres. Toller je izjavil, da mu je žal, da ne more v navzočnosti uradnih nemških delegatov govoriti, da bi iznesel obtožbe zoper preganjanje nemških pisateljev v Nemčiji in zoper sežiganje njihovih del. Ob njihovi nenavzočnosti pa noče iznašati svojih obtožb. Vendar so to v zadostni meri oskrbeli drugi, zlasti Angleži in Francozi ter Avstrijec, dočim so neki posamezniki skušali Nemce zagovarjati. Židovski pisatelj Šalom Aš se je zahvalil vsemu kulturnemu svetu za simpatije Židom ob njihovem preganjanju v Nemčiji. Kongresu sta bili predloženi dve resoluciji, in sicer angleško-ameriška in francoska. Sprejeta je bila radikalnejša — francoska. V duhu demokracije in svobodnega izražanja misli je kongresu ves čas spretno predsedoval Wels.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

V novih prostorih se že nahajajo štirje. Ti so že obsojeni po »Schnellrichterju« na šest tednov do enega leta zapora in čakajo, da jih odpravijo v Moabit. Naenkrat se odnekod pojavijo novine. Seveda, nacionalno-socialistične, no, pa tudi nekoliko izvodov komunističnih vmes. Vsopile so torej neovirano skozi najbolj debele zidove zapora. Fašistični članki vriskajo od veselja:

»Marksisti so pobiti do smrti. Nemški narod je neomejeno pristal na takšno politiko...«

Stvarno marksizem ni niti omajan, nego je kratkomočno obdržal svoje pozicije med ljudstvom...

V torek sem naposled protestiral pismeno radi takega postopanja in zahteval, da se me vsaj postavi pred »Schnellrichterje« ali da se me izpusti. Negotovost se je vlekla do srede okrog 5. ure popoldne, ko so me zopet zaslišali in — naposled izpustili z izjavo, da so bile proti meni izrečene obtožbe le plod nesporazuma.

Ko sem naposled zapustil ta »gostoljubni« kraj, se je spuščal nad mestom večerni mrak, ki je začel skrivati mnogoštevilne zastave s hakenkreuci. Policijski avtomobili so počasi vozili po ulicah. Rdeči reflektorji so svetili. Delavci in meščani so molče hodili svoja pota.

Naenkrat so se iz neke temne, posrstranske ulice jele pojavljati množestevilne sence. Odmevala so povelja:

»Sturmataljon — naprej!«

In korakali so po mestu, obkroženi z motocikli zaščitne policije. Niti eno okno se ni odprlo. Niti ena beseda ni bila spregovorjena. Samo nekoliko radovednežev je obstalo in gledalo obhod.

»Sturmataljoni« so osvojili berlinske ulice...

Po njegovem delu ga boste spoznali — tudi westfalski Slovenci.

Beograd, 27. maja 1933.

Nedavno tega so zastopniki westfalskih Slovencev na proslavi 25. letnice »narodnega delavstva« v Ljubljani na vse pretege hvalili Hitlerja, češ, kako se sedaj njim, tuje-rodem, mnogo boljše godi, nego poprej pod zmernimi vladami. Na tej proslavi so bili zastopniki tudi lužiški Srbi.

Slednji niso nikdar dajali nacionalnim socialistom povoda za izjemne akcije proti njihovi nacionalni eksistenci. Saj so še pred meseci z vso simpatijo pozdravili hitlerjevsko revolucijo, glasovali ob zadnjih volitvah polnoštevilno za hitlerjevske poslance. Toda vse izjave lojalnosti niso pomagale nič! Težek udarec v nacionalnem oziru jih je zadel. Njihovi voditelji so vsi pozaprti, gospodarsko uničeni, vse nacionalne institucije, kakor »Sokol«, »Serpske Nowiny« ter Srpska knjigarna in založništvo v Budišinu so uničeni, tako da je ves lužiški srpski tisk zapadel poginu.

Pozivati se na etična načela kakor samoodločba narodov v današnjem nedemokracijskem vladavim ne pomaga ničesar, ravno tako ne klicanje na pomoč organizacij narodnih manjšin.

Westfalski Slovenci so s tem dobili v kratkem strahovit demanti njihovih izjav v Ljubljani in upamo, da se bodo sedaj tudi njim odprle oči ter da bodo gledali stvari tako, kakor je pravilno, a ne tako, kakor jim narakuje njihovo sovraštvo do marksistov. —č.

Op. ured. Hlapčevstvo je pač hlapčevstvo in se vedno izraža posebno še v nepravem času, če ni v človeku vere v samega sebe in prepričanja, da ni hlapec. Gospod Bolha ima sedaj lahko zopet besedo.

Maribor.

Prosvetni večer »Svobode«. V sredo, dne 31. t. m. se bo vršil v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9-II **prosvetni večer »Svobode«** s sodelovanjem pevskega in dramskega odseka. Na sporedu je tudi predavanje, ki bo poslednje v tej sezoni. Sodelujoče in sodruzi, udeležite se tega večera polnoštevilno. Začetek ob 20. uri, vstopnine ni.

Smrtna kosa. V ponedeljek, dne 29. maja t. l. je preminula na posledici proletarske bolezni tuberkuloze v 21. letu starosti vrla sodelujoča Zofija Mesner. Pogreb blage pokojnice se bo vršil v sredo, dne 31. maja t. l. ob pol 17. uri na pokopališču v Pobrežju. Mir njenemu pepelu. Težko prizadetim roditeljem naše sožalje.

Lepo uspelo predavanje in občni zbor društva »Ogenj« v Mariboru. Minuli petek se je vršil občni zbor društva »Ogenj«, ki je v vsakem oziru lepó uspel. Predsednik dr. Reisman je podal poročilo o društvenem delovanju, ki se je kljub vsem zaprekam uveljavilo. »Ogenj« že tudi praktično nudi svojim članom društvene dajate, kar ni mala zasluga graškega društva »Die Flamme«, ki je slo mariborskemu »Ognju« v vsakem oziru na roko. Predsednik se je dalje zahvalil časopisu, ki je s propagandnimi člani pomagal razširjati idejo upepeljevanja, pri čemer je zlasti poudaril, da je vodstvo našlo največ razumevanja baš pri delavskih časopisih. Omenil je tudi slučaj upepelitve umrlega dr. Kuneja, ki je zapustil del svojega imetja cerkvi in se ista potem ni protivila izvršiti običajne cerkvene obrede. Zato je upati, da bo odselej postopala katoliška cerkev enako tudi pri ostalih vernikih, ki bodo v slučaju smrti upepeljeni in gotovo ne bo delala razlike med revnejšimi in bogatejšimi sloji. Nato je sledilo poročilo društvenega tajnika dr. Gojka Jelenc, ki je obširno poročal o delovanju društva. Izčrpano poročilo je podal tudi blačnik Anton Hlebg iz katerega je bilo razvidno, da ima društva 147 članov in je imelo v minulem letu že 130.000 Din denarnega prometa. Za končez je poročal A. Jelen, ki je predlagal staremu odboru tudi razrešnico, naka je bil izvoljen novi odbor, ki ga tvorijo po večini dosedanjí odborniki. — Istega dne ob 20. uri se je vršilo v dvorani bivšega kina »Apollon« zelo dobro obiskano predavanje s skioptičnimi slikami. Predaval je dr. Reisman, ki je žel za svoja izvajanja dolgotrajno odobravanje.

Občni zbor pomočnice zbora brisvske zadrúge v Mariboru. Minulo nedeljo se je vršil v dvorani Delavske zbornice občni zbor pomočnice zbora brisvske zadrúge v Mariboru, katerega se je udeležilo veliko število brisvskih pomočnikov in pomočnic. Dosedanji društveni funkcionarji so podali poročilo o delovanju organizacije v minulem letu, naka se je vršila obširna debata, ki je bila ves čas na višku. Za predsednika novega odbora je bil izvoljen Ivan Pavokovič, za podpredsednika Karl Pulko, ostali odbor pa tvorijo po večini dosedanjí odborniki. Ko je bilo rešenih še nekaj organizacijskih zadev, je predsednik s primernim pozivom na članstvo zaključil lepó uspeli občni zbor.

Velika podpora za sabljače. V nedeljo so časopisi poročali iz Beograda, da je dobil mariborski, šele pred par meseci ustanovljen »Sabljaški klub« od ministrstva podporo v znesku Din 5000.—, v besedah pet tisoč dinarjev. Člani tega kluba so med drugim veleindustrialec Josip Rosenberg, senator

Ali si poravnal naročnino?!

Stori to takoj, ker bo uprava našega lista primorana **ustaviti prihodnjo številko »Delavske politike«** vsakemu naročniku, ki bo z naročnino v zaostanku!

Stori torej svojo proletarsko dolžnost, da ne boš tudi Ti v bodoče **brez dobrega svetovalca in prijatelja!**

»Delavska politika« se mora vzdrževati izključno le z naročnino, tega naj se zaveda vsak zaveden delavec!

Krasen delavski zbor v Celju.

73 naročnikov »Delavske politike«.

V nedeljo je sijajno manifestiralo svojo razredno zavest delavstvo celjske okolice. Na poziv podružnice Saveza kovinarjev se je zbralo v dvorani restavracije »Pri zelenem travniku« takoj ob napovedani 9. uri toliko delavstva, da je bila dvorana naravnost premajhna. Delavci so se morali pomakniti celo na oder in še je bila pri vratih ves čas zborovanja takšna gneča, da se je bilo težko prebiti v dvorano. Navzočih je bilo okrog 500 delavcev, med njimi tudi lepo število mladine in celo žensk, ki so z istim zanimanjem sledile govornikom, kakor stari preizkušeni možje.

Zborovanje je otvoril imenom podružnice s. **Godnik**, naka je podal lepo poročilo o zadnjih bojih kovinarjev iz celjske okolice za zboljšanje položaja tajnik s. **Leskošek** iz Ljubljane. Šele pred par meseci so se vzdramili kovinarji celjske okolice k novemu življenju v strokovnih organizacijah in že so v nekaterih obratih 100% organizirani. Skoro 10 let so naši kovinarji spali, mnogo, mnogo so zamudili, stiska pa jih je predramila k novemu življenju. Nedeljski zbor je dokaz, da bo to res prerjenje našega delavskega gibanja na braniku pravic, ki jih delavstvu garantirajo naši zakoni.

»Predavanja o delavski zakonodaji.

Nato pa so predavali govorniki iz Maribora. Govorili so **dr. Avg. Reisman** o delovnem pravu v novem obrtnem zakonu, odvetniški kandidat **Gojmir Jelenc** o najvažnej-

in posestnik **dr. Miroslav Ploj**, ravnatelj tovarne Doctor in drug, **Karl Fischer** in več drugih premožnih Mariborčanov.

Predavanje pedagoške centrale. V sredo, dne 31. maja t. l. ob 20. uri (8. uri zvečer) bo govoril g. prof. Šilih, predsednik pedagoške centrale v Mariboru, o **redovanju otrok**. Predavanje se vrši v kinu Apolo in je vstop za vsakega prost. Vsi starši, učitelji in prijatelji so še posebej vabljeni.

SK »Svoboda«. Prosimo sodrúge, ki prodajajo vstopnice za **sportno slavlje »Svobode«** v predprodaji, da obračunajo iste do petka, dne 2. junija 1933 v tajništvo »Svobode«.

SK »Svoboda«. Sodruzi! Stavljajte avstrijskim gostom prenočišča na razpolago! Prijave se prevzamejo v tajništvo »Svobode« in v nedeljo na novem igrišču.

Kupujte vstopnice v predprodaji za sportno slavlje Svobode v Mariboru.

Ure, kae rabite na pisarne, kupujte v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Celje.

Akcija celjskih brezposelnih privatnih nameščencev.

Celjski brezposelni trgovski in privatni nameščenci so v svrhu očuvanja svojega življenjskega obstoja predložili vsem kompetentnim faktorjem to-le spomenico: Ni naš namen, da prosimo miloščine, ker nas ista ponižuje in stavlja v red prosjakov, ali naša dolga brezposelnost nas je privedla do tega, da bomo in da smo deloma že primorani obračati se na razne socialne institucije, da nam iste od časa do časa naklonijo kako pomoč.

Naši predlogi:

1. Radi preoblike moških delovnih sil naj se v bodoče ukine vsako sprejemanje ženskih delovnih moči v javne in samoupravne urade. Za dnevnikaarje naj se v prvi vrsti nameščajo brezposelni privatni nameščenci.

2. Vse one, ki sprejemajo kakršnokoli pokojnino, ki jim vsaj deloma nudi možnost skromnega preživljanja, naj se jih iz javnih služb odpusti. A javna in privatna podjetja naj upoštevajo one, ki nimajo nikakih dohodkov.

3. Med privatnimi nameščenci se nahajajo tudi vojni invalidi; naslov naj čimprej izda pravilnik o zaposlitvi istih v javnih samoupravnih in privatnih podjetjih glasom invalidskega zakona.

4. Pravilnik o zaposlevanju inozemcev naj se v vsej strogosti izjaja in

ših določilih zakona o zaščiti delavstva, zlasti o delovnem času, nadurah in zaupnikih, a urednik **Viktor Eržen** o splošnem gospodarskem položaju delavstva. Vsi govorniki pa so delavstvu na podlagi naših zakonov prepričevalno dokazali, da je ves napor delavstva za zboljšanje položaja zamen in tudi zakoni brez veljave, če jih delavstvo ne bo poznalo, jih branilo potom svojih strokovnih organizacij in delavskega časopisa.

Delavci naročajo »Delavsko politiko«.

Od 9. do pol 13. ure so zborovalci pazno sledili govornikom in posameznim izvajanjem ponovno navdušeno ploskali. V kratkem odmoru pa so zaupniki pobirali nove naročnike »Delavske politike« in zbrali nič manje kot **73 novih naročnikov**, kar je najlepši dokaz prave zavednosti našega delavstva do samega sebe. Spregovoril je tudi delavski zaupnik s. **Planker**, ki se je spomnil revščine brezposelnega rudarja, družinskega očeta iz Štor, za katerega so potem delavci zbrali po svojih močeh nekaj denarja, da mu olajšajo bedo. Tudi ta predlog s. **Plankerja** so delavci ganljivo enodušno sprejeli in takoj v dejanju izkazali geslo: Eden za vse, vsi za enega.

Naši delavski pevci pa so veličastni zbor zaključili z lepo podano delavsko pesmijo. Le neradi so se delavci razšli z željo, da bi se takšni delavski shodi množili s tako koristnim podukom. Zagotavljali so, da bo prihodnjič ta dvorana gotovo mnogo premajhna.

podjetja prisili, da zaposle domače moči.

5. Konstatiramo, da gospodarska kriza ni vse naše brezposelnosti kriva, krivo je le nepravilno nesocialno postopanje tistih faktorjev, ki vedoma zaposlujejo, in to z dobrimi plačami moža in ženo, v mnogih slučajih celo upokojenega moža, tako da imajo taki dvojino in trojno nastavljeni in enkrat upokojeni ženski pari dvojine in celo trojne dohodke. Proč torej z dvojimi in trojnimi plačami, dokler smo mi brez dela in dohodkov.

Med nami je dosti takih, ki so intelektualno sposobnih vršiti kakršnokoli uradniško službo, bodisi v javnih, samoupravnih ali industrijsko-trgovinskih podjetjih. Tudi v tehničnem pogledu lahko nadomestimo marsikaterega inportiranega (specialista).

Prosimo, da se prednji naš upravičeni apel vzame v resen pretres, ne pa kakor dosedaj, da se zadeva niti ne vzame v postopek, kajti dejanja od strani merodajnih činiteljev so nujno potrebna.

Sledijo podpisi.

(Objavljamo resolucijo, čeprav se s stališčem brezposelnih radi zaposlevanja žen ne strinjamo.)

Dev. Mar. v Polju.

V »naši fari« se je vršil cel minuli teden misijon. Nič nimamo proti tej prireditvi, saj ima vsaka organizacija isto pravico, da se na svoj način udelestvuje. Vendar, ako to prireditvev pogledamo globlje, vidimo, da — vsaj kolikor mi to razumemo — nima tistih učinkov, kakor jih slikajo ljudstvu prireditelji. Smo nekateri, ki se teh misijonskih prireditvev ne udeležujemo, pa bodisi iz teh ali onih razlogov. Vsled tega nas naše boljše polovice, nahujskane po misijonarjih, ne pustijo v miru. Tako torej, namesto ljubezni, prinašajo misijonarji v naše skromno družinsko življenje sovraštvo, prepri i. t. d.

Ruše.

Ob priliki pogreba našega očeta, bivšega poslanca in ministra g. Ivana Roškarja pri Sv. Juriju v Slov. Goricah, se tem potom iskreno zahvaljujemo ruškim pevcem, ki so s svojim zbranim petjem počastili zadnji spomin našega očeta. — Rodbina Roškar, Ruše.

Jesenice.

Javen železničarski shod na Jesenicah. V nedeljo, dne 21. t. m. se je vršil na Jesenicah javen železničarski shod, ki ga je sklical Ujedinjeni savez železničarjev Jugoslavije. Shod se je vršil pri Mesarju, nedaleč od kolodvora in nabit poln salon je pokazal, da je bi ta shod že davno potreben. Zelo razveseljiv pojav je bilo lepo število navzočih kovinarjev, ki so pokazali, da jih položaj sodrugov železničarjev izredno zanima. Shodu je predsedoval s. Arih, predsednik jeseniške podružnice Saveza, glavni referat pa je imel s. Stanko. Poročal je predvsem o položaju železničarjev pri nas, zlasti o položaju železniških delavcev in dnevnikaarjev, katerih položaj se je v zadnjih — lahko se reče — desetih letih neprestano samo slabšal. Danes so ti železniški delavci skoro brez pravic in pravilnik, ki je nedavno izšel za nje, je izredno slab. Često se pa zaradi neorganiziranosti in neorientiranosti ne izvajajo niti določbe tega slabega pravilnika. Nezdostne mezde (do 28 Din dnevno, ne vstevši odtegljaje), brezplačni dopusti, velika naplačila na provizijsko blagajno, nobena stalnost, nevrčunavanje delavskih let v penzijo, nobene službene obleke več, pobiranje raznih vsemogočih prispevkov po službenih prostorih in edinicah ter druge drobotre, so blagoslov življenja našega železniškega delavca. Zatem je poročal s. Stanko o delu Ujedinjenega saveza železničarjev, nato pa o delu Zveze jug. železničarjev, katere predsednik je obenem tudi šef finančnega oddelka železniške direkcije, ki mora skrbeti za čim boljšo prosperiteto železnice na eni strani, na drugi bi pa imel skrbeti za čim večje plače in mezde žel. osovija. H koncu je s. Stanko pozval vse navzoče, naj se organizirajo v Savezu in naj privedejo v Savez tudi vse svoje sodelavce, ker edino Savez je želez. borbena organizacija. Zatem se je v debati oglašilo več prizadetih železniških delavcev, ki so poročali o svojih slabih razmerah. Zlasti je navzoče iznenadilo poročilo nekega delavca, ki je poročal, da ima mesečno 580 Din zaslužka, potem ima 100 Din odbitkov za bolniško in pokojninsko zavarovanje ter davek. S 480 Din mesečno mora živeti šestčlanska družina, za katero dobi nekaj nad 13 Din dnevno, oz. za člana nekaj nad 2 Din dnevno! Zatem se je oglašil v imenu Saveza metalških radnika Jugoslavije k besedi s. Toman, ki je v zelo lepih besedah poročal o delu kovinarjev, o njih zavednosti ter pozival želez. delavce, da naj se ravnaajo po vzgledu kovinarjev, ki jim take razmere, kakor jih imajo želez. delavci, niso prav nič znane. Pozval je delavce, da naj se obrnejo na kovinarje in da naj obiskujejo kovinarske shode, da se bomo poznali in da bodo dobili pri kovinarjih prave zavesti o svojem proletarstvu. Pozval je vse, da naj se pridružijo Savezu in naj vedo, da ima vsakdo samo toliko pravic, kolikor moči ima. Dalje je spregovoril želez. delavcem tudi še s. Cvetko Kristan, ki je vzpodbujal navzoče, da naj opuste malodušnost in bojazljivost, ki je med njimi zdaj razširjena, naj dvignejo glave in naj se zavedajo tega, kaj so. Izginejo naj ona neorientiranost, ono beganje in iskanje, ki je danes med železniškim delavstvom, ki bujno cvete na železnici. Delavstvo naj se organizira, nasloni naj se na svoje lastne in na sorodne organizacije, če nima poguma, naj pride ponj h kovinarjem in gre naj v borbo za svoje pravice. Glave pokonci in boj bo uspešen! Zatem je bila soglasno sprejeta primerna resolucija Saveza, ki se tiče razmer delavstva in delavskega pravilnika. Pri raznoterostih je bil pa z zadovoljstvom pozdravljen predlog o ustanovitvi medstrokovnega odbora na Jesenicah, ki ga bo treba čimprej oživotvoriti. Okoli 5. ure popoldne je s. predsednik zaključil lepó uspeli shod. Sodruzi železničarji! Takih shodov bo na Jesenicah treba še več, da boste spoznali važnost in pomen svoje borbene organizacije, Saveza železničarjev! Ne izgubite pa tudi stika z ostalim jeseniškim delavstvom, pri čemer se boste marsičesa naučili. Zaradi tega obiskujte sodrúge kovinarje v Delavskem domu na Savi (pri Jeleni) in posečajte njih predavanja, shode in prireditve! Ne bodite sami zase, nego: svoji k svojim!

Guštanj.

Kako smo praznovali naš delavski praznik. Tudi letos 1. maja nismo mogli prirediti nobenega javnega slavlja. Pač pa smo se zbrali zavedni delavci in šli na hribe, da se navžijemo dobrega zraka. Kamor smo prišli, povsod so nas kmetje prav prijazno sprejeli in so nas klicali k sebi v hiše ter nam nudili okrepčila, tako da mišce ni trpel ne lakote, ne žeje. Pa smo bili tudi veseli, da malokdaj tako! Pozabili pa tudi nismo na našo dolžnost, posebno ne na naš časopis »Delavsko Politiko«, ki nam prinaša razne poučne članke, kakor nobeno drugo časopisje, kar je nekim nacijem v Guštanju trn v peti. Nabrali smo nekaj za tiskovni sklad, in sicer so darovali: Capelnik Andrej 1 Din, Godec Anton 2 Din, Slanič Filip 1 Din, Dežman Luka 1 Din, Hecl 1 Din, Kragelnik 1 Din, Vavčej Andrej 2 Din, Capelnik Joško 2 Din, Lepko Franc 4 Din, Juh Luka 5 Din, Vavčej Matevž 2 Din, Apšner Franc 1 Din, Ulšek Anton 1 Din, Strnc Ivan 1 Din; skupaj 25 Din. — Ko se je s. Juh zahvalil vsem darovalcem za nabrani znesek, so naši vrli tilmurši zaigrali delavsko pesem. Mnogi bi bili sami radi žrtvovali za tiskovni sklad, pa kaj, ko so većinom brezposelni, ki željno čakajo na zaposlitev, pa jo ne dobijo. Sprejmite našo malo vsoto za naš časopis! Kakor tudi je malo, kar smo nabrali, vendar je darovano iz prepričanja. O priliki pa se bomo zopet spomnili naše dolžnosti. —

Vsak trgovec,
gospodar in
gospodinja
poseti

XIII. LJUBLJANSKI VELESEJEM

od 3. do 12. junija 1933

Pregled vseh predmetov in potrebščin
v gospodarstvu in gospodinjstvu.
Razstavišče obsega 40.000 m².

Polovična vožnja na železnica, popust
na parobrodih.

Specijalne razstave: Pohišstvo, usnje,
tekstilno blago, papir, živila, tujski promet
Dolenjske, perutnina in kuni, »Živali in
rastline v stanovanju«.

Legitimacije se daje pri večjih denar-
nih zavodih, župnih in občinskih uradih, bi-
letarnah Putnika in pri večjih železniških
postajah Dravske banovine. Prenosišča pre-
skrbljena.

Velesojemsko zabavišče je pestro in
velikomestno.

Kulturni pregled.

Ljubljanska drama.

Langer: Spreobrnitev Ferdiša Pištore.

Ferdiša Pištora je po poklicu vlomilec.
Pri nekem vlovu ga zaloti — požar. Po na-
ključju reši dvoje otrok. Razkrijejo ga za
velikega junaka. Prav posebno se zanima
zanj neka »sestra«, članica armade spasa.
Deklica mu na prvi pogled ugaja. Bolj za-
radi nje nego zaradi spoznanja dobrega se
Ferdiša spreobrne — postane pošten član
človeške družbe.

Dvoje stvari je hotel Langer napisati:
satiro na uniformirana načela o dobrem in
plemenitem ter pojem o zmagi ljubezni nad
načeli, nad dobrim in zlim. Pa mu ni niti
prvo niti drugo docela uspelo. Pač pa mu je
uspelo ustvariti nekoliko prav posrečenih
proletarskih in sproletariziranih tipov veli-
komestnega predmestja. Vsi niso uspeli —
popolnoma ponesrečena se mi zdita sam
Ferdiša in »sestra« Terezijsa. Sijajno sta
uspela stari Pištora in ruski knez (sproleta-
rizirani emigrant).

V celoti, zatorej, bolj razstava tipov ne-
go drama, satira ali komedija.

Režija g. Šesta se nikakor ne more
otresti okovov karikiranja, ki je postalo v
Ljubljanski drami malone velika moda.
Langer pa je izrazil realisti! Čemu karikirati
ga v škodo stvari in igralcev? S karikatur
se da pač marsikaj — zakriti! V prvi vrsti
spodobnost realističnega odrskega ustvarja-
nja.

Inscenacija je bila primerna, vendar pa
ji je manjkalo neke domačnosti in intimnosti,
ki bi v gledalcu mogla vzbuditi domnevo,
da gleda na odru resnično, živo, življenjsko
sceno.

Publika — zelo zadovoljna.

—ok.

Obiskovalce Ruš, društva, kakor tudi doma-
čine opozarjava na

ново otvorjeno

KRČMO S SENČNIM VRTOM

poleg tovarne za dušik.

Nudim samo pristna domača vina od
Din 6.— naprej, vrček piva po Din 3:50,
jestvine pa po najnižjih cenah.

Obenem se priporočam za nakup blaga
v moji

trgovini z mešanim blagom

kjer nudim iste ugodnosti kot druga
konkurenčna podjetja.

Se priporočata za obilni poset

FRANJO IN ANGELCA ROŠKAR

Zločin nad služkinjo vendar kaznovan.

Svoj čas smo že poročali, o zločinu, ki
se je dogdil v Beogradu nad služkinjo Te-
rezo Alber, ki jo je gospodarica Milica Ko-
vačević tako pretepal, da je na posledicah
tega pretepanja oz. zaradi zastrupitve krvi
zaradi dobljenih ran umrla. Lani se je vršil
proti nečloveški beograjski dami razprava,
na kateri je pa bila ta dama oproščena,
češ, da je bil vzrok smrti zastrupljenje kr-
vi in da ni mogoče točno dokazovati, če je
pač to zastrupljenje izviralo od mlik in pre-
tepanja, ki ga je morala Tereza prestajati
od gospodinje.

Vendar vsa zadeva ni zaspala in ni
ostala nekaznovana. 9. maja t. l. se je vr-
šila ponovna razprava, ki je znova potrdila
stare navedbe prič. Priče so izpovedale,
kako je gospodarica Kovačevića pretepal
po ledjih, po hrbtu, po rokah, po obrazu,
sploh kamor je padlo, svojo mlado služki-
njo in čisto sploh za nič. Dekle se je pa
pretepanja bala, in zaradi tega je stalno
prošilo sosedo in sestanovke v hiši, da
naj molčijo. Neka priča je videla kako se
Tereza napol mrtva vlačila po dvorišču, go-
spodinja pa divja za njo in jo pretepa. Ko
so dekletu svetovali, da naj pobegne od te
družine, je izjavila, da ne sme, ker bi jo
drugače gospodinja ubila. Tereza je spala
v šupi na dvorišču. Kadar je dekletu zaradi
pretepanja jokalo, se je gospodinja činično
smejala. Udarce in podplutbe so ugotovili
tudi zdravniki. Policijski komisar Hamid
Varšlija izjavlja, da je našel Terezo Alber
v groznem stanju. Tereza ni mogla piti niti
vode, tako je bila zmrzarjena. Vsa plašna
je pa dejala: »nihče me ni tepel... Ne ma-
ram v bolnišnico.« Njena gospa je stala
poleg nje in jo je gledala naravnost v obraz.
Zdravnik iz bolnišnice je pa povedal, da v
svoji dolgi praksi še ni imel primera, da bi
imel kdo take podplutbe po telesu kakor
Tereza Alber. Glava ji je bila vsa obtol-
čena.

Pri razpravi je bila obtožena Milica Ko-
vačević povsem mirna in je sedela, kakor
da se je vse skupaj prav nič ne tiče. Služ-
kinja Štuhec je izpovedala, kako ji je Te-
reza pripovedovala, proseč jo obenem za
molčečnost, da sta jo Milica Kovačević in
njen soprog zaprla golo v sobo ter jo pre-
tepal z bikovko po vsem telesu.

Zatem je izpovedala starejša ženska
Milka Bosara, da je pred 15 dnevi stopila
v službo matere obtožene Milice. Povedala
je, da je nekoč prišla v kuhinjo obtožena
Milica, jo zgrabila za roke, jo pričela šči-
pati in jo vrgla na svojo mater. Ta jo je
ujela in vrgla nazaj. Ženska je zajokala in
dejala, da se ni prišla pretepat, ker je re-
va in ima dvoje otrok, nego da naj jo puste
mirno in pošteno delati. Ženska je povedala
tudi, da je prosila po štirih dneh službe in
po mnogih batinah plače Din 10.—, da bo
lahko nekaj časa živela, dokler ne najde
drugače dela. Pa niti tega ni dobila!

Državni tožilec Jagoš Drašković je imel
oster govor, v katerem je zahteval kazen
za Milico Kovačević. Zastopnik navzočih
staršev pok. Tereze s. Triša Kačlerović je
pa zahteval Din 100.000.— odškodnine.

V sredo, dne 10. maja je bila izrečena
končno vendarle razsodba, po kateri se ob-
soja Milica Kovačević, ker je postopala s

svojo služkinjo tako nečloveško, da je
služkinja na posledicah umrla, na 3 mesece
strogega zapora.

Pri razsodbi je bila navzoča velika mno-
žica ljudi. Sodba je bila izrečena točno
opoldne. Na vprašanje predsednika je ob-
tožena izjavila, da s sodbo ni zadovoljna
in da se bo pritožila. Pa tudi državni toži-
lec in branilec sta si pridržala trodnevni
rok, da se lahko pritožita.

Tudi občinstvo je bilo nezadovoljno z
razsodbo, češ, da je veliko prenizka in je
med čitanjem obsodbe glasno godrnjalo,
tako da je moral dati predsednik izprazniti
del dvorane.

Občinstvo pa je Milico Kovačević po-
čakalo pri izhodu. Ko je šla ven, so jo za-
čeli napadati od vseh strani. Ženske so
kakor na povelje začele pljuvati vanjo. Ko
so vzeli stražniki Milico v varstvo, je bila
njena obleka že vsa opljuvana in pomazana.
Takšna je bila ljudska sodba.

Posredna morilka svoje služkinje je to-
rej obojena. Avgusta lani smo se sicer bali,
da bo ta sločin nad ubogo gospodinjstvo po-
močnico ostal nekaznovan in da bo morda
postal preudic za postopanje še raznih
takšnih »posirovelih gospodin in gospodaric.
Da, nekatere gospodinje menijo, da so njih
služkinje, kljub vsej pridnosti in marljivosti
samo navadna delovna živina in da smejo
postopati z njimi kakor s kakšnimi psi, ki
jim ob pretepanju ne morejo povedati kako
zverinske so. Kazen je torej tu. Ni sicer ve-
lika in marsikdo bi v podobnih slučajih, ko
se gre vendar za smrt nedolžnega človeka,
uboga delavca o. gospodinske pomočnici-
ce, pričakoval višjo kazen, čeprav je ta
smrt nastala samo posredno. Kaj je vodilo
beograjsko sodišče k tako nizki in mili ka-
zni, nam ni točno znano. Za nas pa je važno,
da se je sodba sploh izrekla, in se s tem
pokazalo, da tudi gospodinska pomočnica
ni nezaščiten pred fizičnim nasiljem svojih
delodajalk. Kakor je bila odpravljena palica
v solah in je vsako pretepanje učencev ko-
likor toliko kaznivo, prav tako bi moralo
biti še vse bolj kaznivo vsakršnokoli pre-
tepanje ali fizično nasilje nad posli in go-
spodinjstvi pomočnicami(ki) sploh. Šele
tak zakon bi potem sankcioniral potrebno
spoštovanje poslov od delodajalcev, seveda
onih, katerih srčna in duševna vzgoja že
sami ne zadoščata za izključitev takih slu-
čajev in obenem bi se sankcionirala tudi
potrebna distanca med posli in delodajalci.
Res bi že bil čas, da bi se spoštovalo vsa-
kršno delo in vsi njeja nosilci, t. i. deloje-
malci vseh vrst, tako kakor to zasluži.

Delu in delavstvu čast in spoštovanje
pa tudi pravici!

Ribnica na Pohorju.

Popravek. V 38. številki »Delav-
ske politike« smo priobčili v notici
— Večno trpljenje naših kamnosekov
— med drugim tudi, da je pri Res in
drug pri najtežjem delu plača komaj
okrog Din 25.— dnevno. Resnici na
lubo poročamo, da je dnevna plača
nekoliko večja. — Uredništvo.

SK. »Svoboda« Maribor

priredi za Binkošti, t. j. v nedeljo, dne 4. in
v ponedeljek, dne 5. junija t. l.

veliko sportno slavlje

zvezano z otvoritvijo novega igrišča pri ma-
gdalenskem parku.

Spored:

1. Nedelja, dne 4. junija dopoldne: Spre-
jem celovških sportnih gostov na kolodvoru
z godbo. Popoldne ob 14. uri na novem igri-
šču otvoritveni govor, nato predtekma med
šolsko mladino S. K. Maribora in šolsko mla-
dino S. K. Svobode. Ob pol 16. uri nastop
lahkoatletске sekcije. Ob pol 17. uri medna-
rodna tekma med S. K. St. Peter (Celovec)
in S. K. Svobodo (Maribor). Ob 18. uri se
prične na istem igrišču prosta zabava z god-
bo in s plesom, ki bo trajala do 23. ure.
Igrišče bo razsvetljeno. V slučaju slabega
vremena se bo vršila prosta zabava v vseh
prostorih Gambrinove dvorane.

2. Ponedeljek, dne 5. junija dopoldne: Raz-
kazovanje mesta in kopališča gostom. Po-
poldne ob 14. uri predtekma S. K. Rapid
(rez.) in S. K. Svoboda (rez.) Ob pol 16. uri
mednarodna tekma S. K. St. Peter (Celovec)
in S. K. Rapid (Maribor).

Vstopnina znaša: Din 10, 5 in 3.

Kupujte vstopnice v predprodaji!

Odbor.

Leše pri Prevaljah.

»Rdeče rože« na prevalskem odru
»Svobode«. V nedeljo, dne 21. maja 1933
je vpriporila naša »Svoboda« socialno igro
»Rdeče rože«. Malokdaj se vidi na našem
odru igra, v kateri bi se prikazalo toliko
resničnega in delavskega življenja, njih trp-
ljenja in izkoriščanja ter tudi tolikega hre-
penenja po solidarnosti, kakor ravno v tej
igri. Igra sama je bila dobro obiskana in
se je s tem manifestiralo za naše ideje,
za našo solidarnost in tudi za naše svobod-
ne organizacije ter svobodo združenja. Že-
lji, da se naj igra ponovi, se bo ustreglo
ter se bo ista ponovila na prevalskem odru,
tako da bodo imeli priložnost, jo videti
tudi tisti sodrugi, ki zadnjič niso bili pri
igri. Zlasti naj pridejo tudi vsi funkcionarji
in nameščenci delavskih ustanov, ki so bili
zadnjič zadržani. Vsem pa, ki so igri pri-
sostvovali, pa se zahvaljujemo za obisk ter
jim kličemo z delavskim pozdravom: Druž-
nost!

Nabirajte člane

za Cankarjevo dru-
žbo. Za 20 Din dobi
vsak član 4 lepe
knjige.

Širite naš list!

Mestna občina mariborska javlja tužno vest,
da je njen zaslužni in dolgoletni obč. svetovalec, gospod

Miha Lahovič

poštni poduradnik v pokoju

dne 27. maja 1933 preminul.

Pogreb blagopokojnika se je vršil v ponedeljek, dne
29. maja na mestnem pokopališču na Pobrežju pri Mariboru.

Mestna občina mariborska bo blagopokojniku ohra-
nila časten spomin!

Maribor, dne 27. maja 1933.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon štev. 2324.